

นโยบายส่งเสริมการ เกษตร กรรม
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ร้อยโทพิชัย สิงห์ทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2524

POLICY OF AGRICULTURAL PROMOTION DURING
THE REIGN OF KING RAMA. VI

LIEUTENANT PICHAI SINGHATONG

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of History

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

หัวข้อวิทยานิพนธ์

นโยบายส่งเสริมการเกษตรกรรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

โดย

รอยโท พิชัย สิงห์ทอง

ภาควิชา

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร สิ้นสิริ

รองศาสตราจารย์ปิยนาด บุนนาค

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

[Handwritten signature]

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สนิษะศิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์

[Handwritten signature]

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ชิตีมา พัทธกันไพโรวัน)

[Handwritten signature]

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี คุ้ม)

[Handwritten signature]

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร สิ้นสิริ)

[Handwritten signature]

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ปิยนาด บุนนาค)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

นโยบายส่งเสริมการเกษตรกรรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ

ชื่อนิสิต

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

อาจารย์ที่ปรึกษา

รอยโท พิชัย สิงห์ทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร สิ้นสิริ

รองศาสตราจารย์ ปิยนาด บุณนาค

ภาควิชา

ประวัติศาสตร์

ปีการศึกษา

2529

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาถึงนโยบายการส่งเสริมการเกษตรกรรมในสมัย
 รัชกาลที่ 6 ซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจากการเกษตรกรรมของไทยไม่ไคยผล เพราะความ
 แปรปรวนทางธรรมชาติของสภาพดินฟ้าอากาศในปี พ.ศ. 2453 และ พ.ศ. 2454
 ความล้มเหลวทางด้านการเกษตรกรรมครั้งนั้นก่อให้เกิดปัญหาแก่บ้านเมืองหลายประการคือ
 ราษฎรอดยากเพราะขาดแคลนอาหาร เกิดโจรผู้ร้ายชุกชุมเกษตรกรยากจนและมีหนี้สิน
 สัตว์เลี้ยงเกิดโรคระบาดและเศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำในช่วงเวลาที่เกิดฝนแล้งดังกล่าวนี้
 อยู่ในสมัยรัชกาลที่ 6 รัฐบาลในสมัยนั้นได้มองปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรและพบว่า
 ปัญหาทางด้านการเกษตรกรรมเป็นปัญหาที่จะต้องรีบแก้ไข วิธีแก้ปัญหของรัฐบาลคือกำหนด
 นโยบายในการส่งเสริมการเกษตรกรรม โดยการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมของเกษตรกร และ
 จัดตั้งโครงการชลประทานเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเกษตรกรรมให้เจริญรุ่งเรือง

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรกรรมของรัฐบาล
 ในสมัยรัชกาลที่ 6 รัฐบาลได้ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ แต่เนื่องจากในขณะนั้นสภาวะ
 ของประเทศได้รับความกระทบกระเทือนจากสงครามโลกครั้งที่ 1 และเศรษฐกิจภายในประเทศ
 ตกต่ำ ประกอบกับรัฐบาลขาดงบประมาณที่จะสนับสนุนการดำเนินงาน จึงทำให้การส่งเสริมการ
 เกษตรกรรมไคยผลไม่เต็มที่เท่าที่ควร

Thesis Title Policy of Agricultural Promotion During the
 Reign of King Rama VI

Name Lieutenant Pichai Singhatong /

Thesis Advisor Assistant Professor Dr. Vichitr Sinsiti
 Associate Professor Piyawat Bunnag

Department History

Academic Year 1980 .

Abstract

This Thesis is a study on the policy concernaing agricultural promotion during the reign of King Rama VI. Owing to irregularities of weather in 1910 and 1911, the Thai agriculture was in a shambles. The agricultural failure broght various problems to the country : people were starving due to the lack of food, plenty of thieves, fermers became poor and accumulated their debts, wide-spread anthrax and serious setback on economy. the Thai Government during the reign of King Rama VI considered that agricultural problems must be solved without delay. The Government then proclaimed policies of agricultural promotion to improve environment situatione of the farmers and to set up irrigation projects for the agricultural development.

This thesis concludes that, the Government had carried on policies as mentioned above to promote agriculture during those days unfortunately, the world war I together with poor stituation of economy within the country had strong impact on the nation. Since the Government was short of the budget to support the implementation, the agricultural promotinn could not be fully realized.

กิติกรรมประกาศ

ความสำเร็จในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร สีนสิริ เป็นผู้ให้ความกรุณาต่อผู้เขียนเป็นอย่างมาก ที่ได้ให้คำแนะนำและให้ความคิดเห็นในข้อบกพร่อง ตลอดจนได้ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ วิทยานิพนธ์จึงได้สำเร็จเรียบร้อย ร้องศาสตราจารย์ ปิยนาด บุณนาค ได้กรุณาให้คำแนะนำการตรวจและการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดของต้นฉบับ ทำให้วิทยานิพนธ์ได้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี ฤกษ์ ร้องศาสตราจารย์ ธิติมา พิทักษ์ไพรวรรณ และร้องศาสตราจารย์ ดร. วไล ฌ ป้อมเพชร ได้กรุณาให้คำแนะนำและให้ความคิดเห็นในความรู้ต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาก ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ คุณบุญธรรม อินทรจันทร์ คุณภูผา เหมือนศาสตร์ คุณเพ็ญ อันชฎาธิ์ คุณสมชาย หลั่งหมอยา คุณกิติ ตันไทย คุณประชัน รักพงษ์ คุณธงชัย พึ่งกันไทย คุณสุกสาย เกื้อนเพ็ญ คุณสุนทร อาสะไวย์ คุณชินธรรมา วงศ์พานิช พ.อ. หม่อมราชวงศ์ศศินัยโสภาคย์ เกษมสันต์ พ.ท. สมพงษ์ คชาพงษ์ ที่ได้กรุณาแนะนำให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และหอสมุด กรมชลประทาน ที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อและให้ความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ ครู อาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนให้ผู้เขียนเกิดสติปัญญามาด้วยความรักและเคารพยิ่ง

พิชัย สิงห์ทอง

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

กิตติกรรมประกาศ

รายการตารางและแผนที่ประกอบ และอักษรย่อที่ปรากฏในเชิงอรรถ

บทที่

บทนำ	1
บทที่ 1 สภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาของเกษตรกรในสมัยรัชกาลที่ 6	3
บทที่ 2 รัฐบาลในสมัยรัชกาลที่ 6 กับการมองปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกร	36
บทที่ 3 การส่งเสริมการเกษตรกรรมของรัฐบาล	53
บทที่ 4 การจัดตั้งโครงการชลประทานและขอมประจวบคฤวคัยการระบายน้ำ	99
บทที่ 5 บทสรุป	118
บรรณานุกรม	119
ประวัติการศึกษา	133

หน้า

ก

ข

ค

จ. ฉ

รายการตารางและแผนที่ประกอบ

	หน้า	
ตารางที่ 1	ระดับน้ำท่าที่จังหวัดอยุธยา พ.ศ. 2374-2496	7
ตารางที่ 2	การขยายพื้นที่เพาะปลูกจากการขุดคลองในสมัยรัชกาลที่ 5	12, 13
ตารางที่ 3	เปรียบเทียบมาตรฐานระบบเมตริกและมาตราของไทย	62
ตารางที่ 4	บัญชีรายรับงบประมาณซื้อพันธุ์ข้าวปลูก	67
ตารางที่ 5	บัญชีรายจ่ายงบประมาณซื้อพันธุ์ข้าวปลูก	68
ตารางที่ 6	รายชื่อรางวัลการประกวดพันธุ์ข้าวและพันธุ์สัตว์ต่าง ๆ	78
ตารางที่ 7	รายชื่อรางวัลและการประกวดพืชผักและประเภทอื่น ๆ	79
ตารางที่ 8	ปริมาณการส่งข้าวเป็นสินค้าออก พ.ศ. 2453-2464	98
แผนที่	โครงการชลประทานป่าสักใต้	103
แผนที่	โครงการประตุน้ำบางเหี้ย	111

อักษรย่อที่ปรากฏในเชิงอรรถ

- หจช. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
- กษ. กระทรวงเกษตรราชการ
- บช. กระทรวงโยธาธิการ
- ค. กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
- ศ. กระทรวงศึกษาธิการ

ที่มาของปัญหา

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศ "อุชวอนูน่า" มาชานาน เกษตรกร โดยเฉพาะชาวนา ใ้รับการยกย่องว่าเป็นกระดูกสันหลังของชาติ เพราะทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตข้าวเลี้ยงประชากรทั้งประเทศ และผลิตข้าวเพื่อเป็นสินค้าออกด้วย นอกจากนี้เกษตรกรยังทำการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ รวมทั้งทำการเลี้ยงสัตว์เพื่อไว้บริโภคภายในประเทศ และส่งเป็นสินค้าออก เช่นเดียวกัน ดังนั้นเกษตรกรจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตามเบื้องหลังในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมได้มีอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ในการผลิตหลายด้านด้วยกัน ปัญหาต่าง ๆ ของเกษตรกรเหล่านี้ได้มีมาชานานซึ่งรัฐบาลทุกสมัยได้พยายามที่จะแก้ปัญหาและมุ่งพัฒนาเพื่อให้การเพาะปลูกเจริญรุ่งเรือง แต่รัฐบาลก็ยังไม่สามารถจะแก้ปัญหาของเกษตรกรได้ โดยเฉพาะการเกษตรกรรมของไทยก่อนที่จะมีการจัดสร้างโครงการชลประทาน เพื่อนำน้ำมาใช้พัฒนาทางด้านกรเพาะปลูกนั้นยังต้องขึ้นอยู่กับอิทธิพลทางธรรมชาติ คือสภาพลมฟ้าอากาศที่ทำให้ฝนตกลงมาช่วยในการเพาะปลูก ปีใดที่ฝนตกเป็นปกติมีน้ำพอดีในการเพาะปลูกเกษตรกรได้ผลิตผล ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรและราษฎรทั่วไปเป็นปกติสุข เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ แต่ถาปีใดเกิดฝนแล้งทำการเพาะปลูกไม่ได้ผล และถ้าฝนแล้งติดต่อกันยิ่งทำให้เกษตรกรมีความเดือดร้อนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ความล้มเหลวทางด้านกรเกษตรกรรม จึงทำให้บ้านเมืองเกิดปัญหาต่าง ๆ ดังที่รัฐบาลในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้พยายามแก้ปัญหาของเกษตรกร โดยมีนโยบายส่งเสริมการเกษตรกรรม เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรซึ่งกำลังเดือดร้อนอยู่ในขณะนั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาของเกษตรกรในสมัยรัชกาลที่ 6
2. เพื่อศึกษาหลักนโยบายของรัฐบาลในการดำเนินงานการแก้ปัญหาของเกษตรกรในสมัยรัชกาลที่ 6 และศึกษาวิธีดำเนินงานของรัฐบาลตามนโยบายที่กำหนดไว้เพื่อส่งเสริมการเกษตรกรรม

3. เพื่อศึกษาความสำเร็จของรัฐบาลในการส่งเสริมการ เกษตรกรรม และ ผลประโยชน์ที่ เกษตรกร ได้รับจากรัฐบาล

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานโยบายส่งเสริมการ เกษตรกรรมในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นการศึกษาดัง ปัญหาของ เกษตรกร และนโยบายส่งเสริมการ เกษตรกรรมของรัฐบาลในด้านการเพาะปลูก เป็นหลักสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องการทำนาในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งมีส่วนการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพทำนาอื่นที่ใกล้เคียงถึง เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ เกษตรกรรม ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินงานไว้เป็นผลงานของรัฐบาลที่ควรศึกษาเพื่อจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาการทำนาของ เกษตรกร เค้นคว้ายิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การค้นคว้าวิจัยได้ใช้เอกสารชั้นต้นจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ส่วนใหญ่เป็นเอกสารของทางราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 เช่น รายงานการประชุมของเสนาบดีกระทรวง เกษตรธิการและกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หนังสือติดต่อกับราชการ ประกาศของทางราชการ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แผนที่และแผนผัง เอกสารชั้นรองได้ศึกษาจากวิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย ตำรา และวารสารจากห้องสมุดต่าง ๆ โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร เป็นหลักในการวิจัย และเสนาองานวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. จะทำให้ทราบถึงลักษณะปัญหาต่าง ๆ ของเกษตรกรในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจากปัญหา เกษตรกรในสมัยรัชกาลที่ 5
2. จะทำให้ทราบถึงหลักนโยบายและวิธีดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลในสมัยรัชกาลที่ 6 และจะทำให้ทราบถึงผลสำเร็จและอุปสรรคในการแก้ปัญหาของรัฐบาลสมัยนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของ เกษตรกร ในสมัยปัจจุบัน
3. จะ เป็นแนวทางในการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะกรณีในสมัยรัชกาลที่ 6